

FÉRFI-SZENVEDÉLY ÉS SZENVEDÉS
ALFRED HITCHCOCK: VERTIGO CÍMŰ FILMJÉBEN
MUNKACSOPORT
STARK ANDRÁS

Hitchcock a filmművészetben az elsők között vitte tökélyre a film, mint álom kapcsolatából fakadó lehetőségeket. A film nyelve kitüntetett módon alkalmas a tudattalan nyelvén megszólalni, vágyaink és szorongásaink, fantáziáink képi megjelenítésével, és a nézőben hozzá asszociálódó érzelmek, személyes tudattalan fantáziák összekapcsolódásával.

A **Szédülés (Vertigo, 1958)** örvénye a vágy és szenvedély vonzásában magával rántja Scottie nyomozót, aki szinte mellékesen akrofóbiás is.

Scottie-t felkeresi régi iskolatársa, Gavin, és megkéri, hogy figyelje furcsán viselkedő, múltba révedő, öngyilkos késztetésektől sújtott feleségét, Madeleine-t, és derítse ki a titkát. Bár Scottie először nemet mond a felkérésre, mégis közös nevezőre jutnak a férjjel abban, hogy nekik, erős férfiaknak a feladatuk a gyenge, magáról sokszor mit sem tudó nő megmentése, és létrejön kettejük között egy cinkos férfiszövetség. Ehhez járul még Scottie – a végül elvállalt megfigyelésből fakadó – felsőbbrendű paternalizmusa, a nőt gyermeksgben tartó férfi atyáskodó fölénye, hiszen minden megfigyelt egyben esendő és gyermeki, amennyiben a megfigyelő uralja megfigyeltjének cselekedeteit, felülről tekint rá, és ellenőrzi tárgyát. Scottie tehát ekkor még úgy érezheti, ő tartja kezében a szálakat, hiszen tőle függ a nő megmentése, a férj tőle szerezhet információt. Elvesztett önbecsülését (akrofóbiája miatt üldözés közben egy rendőr miatta zuhan a halálba egy háztetőről) akarja visszaszerezni azzal, hogy újra hasznosnak érzi magát. A nő, mint a megleső (voyeur) kíváncsiság, a figyelő és életre hívó tekintet tárgya a pszichoterapeuta pozíció metaforája is.

„Az egyik személy birtokában van a másik tudásának, érzéseinek és átélésének, azonosul a másik személlyel, olyannyira, hogy bizonytalanná válik, melyik az ő igazi énje, én-kettőzés, én-hasadás, és én-csere, és végül ugyanazon helyzetek állandó visszatérése történik, bizonyos arcvonások, jellemvonások, sorsok, bűncselekmények, nevek ismétlődnek az egymást követő generációk során”. (Sigmund Freud: A kísérteties)

A munkacsoport résztvevőivel közösen keressük a nyomozó, a férfi, a terapeuta szenvedélyének forrását, dinamikáját, szenvedésének összetevőit.